

НЕКРОЛОГ

ПАМ'ЯТІ ПРОФЕСОРА О. Г. ЛАВЕРА

IN MEMORY OF PROFESSOR OLEKSANDR LAVER

Олашин Микола Васильович

кандидат історичних наук, доцент; доцент кафедри античності,
середньовіччя та історії України домодерної доби,
ДВНЗ «Ужгородський національний університет», Ужгород
E-mail: olasyn2017@gmail.com

Mykola Olashyn

Candidate of History, Docent; Docent of the Department of Ancient, Middle
Ages and premodern History of Ukraine,
SHEE «Uzhhorod National University», Uzhhorod

Колектив Державного вищого навчального закладу «Ужгородський національний університет» з глибоким сумом повідомляє про передчасну смерть кандидата фізико-математичних наук, доцента, професора, завідувача кафедри інформатики та фізико-математичних дисциплін, демографа та історика **Олександра Георгійовича Лавера**, яка настала 6 березня 2021 р. на 66 році життя.

Він народився 15 червня 1955 року в Ужгороді у сім'ї вчителів. Батько Олександра – Лавер Георгій Михайлович, в минулому гравець основних складів футбольних команд «Спартак» (Ужгород), «Динамо» (Київ) та «Динамо» (Мінськ), працював вчителем історії в різних школах м. Ужгорода. Мати – Лавер (Сидоренко) Тетяна Павлівна, після закінчення механіко-математичного факультету Київського державного університету імені Т. Г. Шевченка працювала вчителькою математики в середніх школах № 11 та № 3 міста Ужгорода. Отож, після закінчення в 1972 році Ужгородської СШ № 1 ім. Т. Г. Шевченка, він вступив на математичний факультет Ужгородського державного університету. У 1977 році закінчив вищезгаданий факультет і одержав дипломом із відзнакою.

Постало питання: куди піти працювати після закінчення вишу? Була можливість поступати в аспірантуру Московського державного університету ім. М. В. Ломоносова до професора В. О. Треногіна, або залишитися працювати в науково-дослідній частині Ужгородського державного університету. Та Олександр обрав третій шлях: він почав трудитися інженером-програмістом на Ужгородському машинобудівному заводі, де пропрацював загалом близько 2,5 років. Іншого варіанту на той час Олександр собі навіть і не уявляв, адже його дідусь і дядько по маминій лінії були робітниками на заводах та підприємствах міста Києва.

Думка продовжити навчання в аспірантурі з'явилася в 1979 році, і 1 грудня того ж року Олександр вступив до аспірантури УжДУ за спеціальністю «Диференціальні рівняння і математична фізика» (науковий керівник – доктор фізико-математичних наук, професор І. І. Маркуш). Проте, з метою інтенсифікації досліджень з обраної тематики, з 1980 року Олександр прикомандировується в місто Київ, в Київський державний університет ім. Т. Г. Шевченка на кафедру інтегральних та диференціальних рівнянь, де ним згодився керувати член-кореспондент АН УРСР (тепер академік НАН України), доктор фізико-математичних наук, професор Анатолій Михайлович Самойленко.

Київський період свого життя Олександр згадував з особливою теплотою: активні наукові дослідження, праця в спеціалізованих бібліотеках, численні знайомства та дискусії з колегами-аспірантами. Особливо вдалим виявилось наукове співробітництво зі старшим науковим співробітником Інституту математики АН УРСР, кандидатом фізико-математичних наук Миколою Романовичем Сіденком, спільні праці з яким були опубліковані в центральних математичних журналах, і якого Олександр вважав своїм «мікрошефом». До останніх днів свого земного життя Олександр зберігав теплі спогади про спілкування з колегами-аспірантами поляком Богданом Вуйтовичем, казахами Маратом Ахметовим, Кенжегалі Кенжебаєвим, Світланою Басковою, Буранбаєм Турбаєвим, туркменом Худайберди Овездурдієвим, каракалпаком Кулахметом Ільясовим, та багатьма іншими.

Всі вони, вже майже 30 років є громадянами незалежних держав, а тоді були єдиною родиною з різних місць колишнього СРСР. Проте дні аспірантури збігали досить швидко і потрібно було вкотре визначитися: де і ким працювати далі. В Олександра була можливість залишитись в Києві, в Інституті електродинаміки АН УРСР, але його тягло в рідні Карпати, де його чекала дівчина на ім'я Катерина.

З 1 грудня 1982 року Олександр починає працювати науковим співробітником Науково-дослідницького сектору УжДУ при кафедрі кібернетики і прикладної математики. Близько 7 років О. Г. Лавер пропрацював разом з такими відомими на тепер вченими, як Ю. А. Василенко, Ф. Е. Гече., Й. Г. Головач та багато інших. 16 березня 1987 року в Київському державному університеті імені Тараса Шевченка Олександр Лавер успішно захистив кандидатську дисертацію «Асимптотика решений периодических краевых задач для параболических уравнений второго порядка с малым параметром при производной поврємени» зі спеціальності 01.01.02 – «диференціальні рівняння і математична фізика» на здобуття наукового ступеня кандидата фізико-математичних наук. Цей захист засвідчив появу нового талановитого дослідника.

З 2 жовтня 1989 року він переходить працювати на кафедру обчислювальної математики математичного факультету УжДУ, де працює асистентом, старшим викладачем, доцентом. Вчене звання доцента по кафедрі обчислювальної математики Олександру Лаверу було присвоєно 20 лютого 1996 року.

З відкриттям у 1995 році нового вищого навчального закладу – Ужгородського інституту інформатики, економіки та права (статус Державного отримав у 1997 р.) з підготовкою фахівців з напрямку «Комп'ютерні науки», Олександр Георгійович з липня 1996 року переводиться в новостворений виш. З великим ентузіазмом він включається в роботу з розробки робочих програм з навчальних дисциплін, викладає основні лекційні курси, працює над методичними посібниками для студентів, прикладає максимум зусиль для забезпечення факультету інформатики та очолюваної ним кафедри кваліфікованим викладацьким складом. В УжДПЕП (з жовтня 2004 року – Закарпатський державний університет) Олександр працює спочатку доцентом, з 1 січня 1999 року – завідувачем кафедри фізико-математичних дисциплін, у 2003 – 2006 роках – деканом факультету інформатики. З 2003 року О. Г. Лавера призначено на посаду професора кафедри. 17 жовтня 2005 року йому було присвоєно звання «Відмінник освіти України».

Педагогічну і науково-методичну роботу Олександр Георгійович успішно поєднував з організаційною. Під час роботи в ЗакДУ був членом Вчених рад ЗакДУ, факультету інформатики, головою методичної комісії факультету інформатики. На базі очолюваної ним кафедри в 2005 році було проведено ліцензування та акредитацію нової спеціальності «Програмне забезпечення систем» за освітньо-кваліфікаційними рівнями бакалавр, спеціаліст, магістр, у зв'язку з чим кафедра одержала назву «Кафедра програмного забезпечення автоматизованих систем та фізико-математичних дисциплін». З 17 жовтня 2011 р., в зв'язку з реорганізацією факультету інформатики в факультет інформаційних технологій ЗакДУ, вона носить назву «Кафедра інформатики та фізико-математичних дисциплін». З 27 червня 2013 року, у зв'язку з об'єднанням Закарпатського державного університету з ДВНЗ «Ужгородський національний університет», кафедра інформатики та фізико-математичних дисциплін та увесь факультет інформаційних технологій перебувають у складі ДВНЗ «Ужгородський національний університет». В УжНУ О. Г. Лавер був членом Вченої ради та Методичної ради університету, очолював методичну комісію факультету інформаційних технологій. В 2013 – 2014 роках на базі кафедри проведено ліцензування нової спеціальності «Інформатика» за освітньо-кваліфікаційним рівнем бакалавр.

Так сталося, що в творчому житті Олександра Лавера математика та історія завжди йшли поряд. Він досліджував не тільки актуальні проблеми математики, але також присвячував багато часу вивченню проблем історичної статистики та пов'язаних з цим демографічних питань, головним чином у царині визначення втрат у війнах та конфліктах ХХ – ХХІ століть, в етнічних та релігійних конфліктах. Все почалося з того, що після ознайомлення з монографією професора Б. Ц. Урланіса «Войны и народонаселение Европы», яка вийшла друком у 1960 році, і де були проаналізовані втрати армій європейських держав у 1600 – 1945 роках, у Олександра з'явилася ідея її результати узагальнити. Як наслідок – у 2002 році ним була видана монографія «Війни та народонаселення країн світу в ХХ столітті». Розвиток електронних засобів інформації, розвинута мережа Інтернет – все це стимулювало вченого до постійної творчої праці, позаяк нові статистичні дані з досліджуваних питань призводили до необхідності регулярного коригування вже складених статистичних таблиць. У цьому напрямку дослідник активно співпрацював з ученими Інституту історії України НАН України та колегами-істориками з історичного факультету УжНУ. Через вісімнадцять років він перевидає перероблене і розширене видання під назвою «Війни та народонаселення країн світу у ХХ – ХХІ століттях (1900 – 2016 рр.)» (Ужгород: РІК-У, 2018. 760 с.).

Він був автором понад 100 наукових та навчально-методичних публікацій, серед яких 2 монографії, 3 посібники з грифом МОН України, та 31 стаття у фахових часописах. Звичайно, його науковий потенціал був значним і, якби не коронавірусна інфекція, здобутки були б ще кращими. Ми переконані, що колега став би доктором наук, професором і займав би важливі посади в організації навчально-виховного процесу у виші.

Важливою підпорою у творчій та організаційній роботі Олександра Георгійовича була його сім'я. Дружина, Катерина Михайлівна, походить із старовинного вчительського роду Владимирів і є педагогом в шостому поколінні. Вона усе своє життя пропрацювала вчителькою російської та української мов в угорськомовній СШ № 10 та в угорськомовній гімназії м. Ужгорода. Подружжя Лаверів виростило і виховало сина і доньку. Син Василь пішов стежкою батька, він кандидат фізико-математичних наук, працює доцентом на факультеті

інформаційних технологій та донька Катерина, яка закінчила медичний факультет ДВНЗ УжНУ і здобула фах лікаря.

Висловлюємо щире співчуття родині Олександра Георгійовича Лавера – дружині, сину і доньці. Сумуємо разом з вами. Нехай рідна закарпатська земля буде йому пером, а пам'ять надовго збережеться в серцях і думках рідних, колег, студентів, друзів, усіх тих, хто знав вченого, педагога, організатора навчального процесу у виші і просто непересічну людину.